

UMHVERFISSTOFNUN

Jarðhitavirkjanir og brennisteinsvetni

Erindi flutt á stefnumóti stofnunar Sæmundar Fróða og
Umhverfisráðuneytisins 6.maí 2009

Þorsteinn Jóhannsson

Yfirlit erindis:

Samanburður virkjanna og náttúrulegrar losunnar

Áhrif á umhverfið

Dreifing H_2S frá Hellisheiði

Alþjóðasamningar og samanburður við önnur lönd

Heildarlosun H_2S

UMHVERFISSTOFNUN

- Hellisheiðar- og Nesjavallavirkjanir losuðu:
22.400 tonn H_2S árið 2008
17.200 tonn H_2S árið 2007
- Heildarlosun jarðhitavirkjanna á landinu árið 2007 var 25.300 tonn
- Náttúruleg losun. Tvær úttektir.
- 5.100 tonn/ári
- 81.100 tonn/ári
- Breitt bil en færð hafa verið rök að því að lægri talan sé réttari. (Orkuþing 2001)

Hvað er brennisteinsvetni

- Lyktarsterk lofttegund og eitruð í miklu magni. Helsti uppruni hér á landi er jarðhiti.
- Langtímaáhrif í lágum styrk á fólk eru ekki vel þekkt en eru áhyggjuefni.

Heilsuverndarviðmið WHO

- Sólahringsmeðaltal $150\mu\text{g}/\text{m}^3$
- Hefur mælst yfir þeim mörkum á Norðlingaholti í Reykjavík.
- Ekki enn til íslensk reglugerð en hún er í vinnslu.

Áhrif á heilsu

Skammtímaáhrif af háum styrk

- Astmi versnar
- Þreyta
- Ógleði
- Höfuðverkur
- Augnsviði
- Við styrk $>5\text{ppm}$ verður súrefnisnýting lakari og mjólkursýra eykst í vöðvum.

Áhrif á heilsu

Langtímaáhrif af lágum styrk

Fáar rannsóknir og ekki samhljóða.

Þessi áhrif teljast ekki sönnuð en þessar vísbendingar eru fyrir hendi.

- Áhrif á öndunarfæri?
  - Áhrif á taugakerfi?
  - Skjálfti?
  - Minni?
  - Þreyta?
  - Blóðleysi?
-

Tvær af fáum rannsóknum

Campagna et.al, 2004: Ef 30 mínútna meðaltal fer yfir $45\mu\text{g}/\text{m}^3$ varð aukning á fjölda innlagna vegna astma daginn eftir.

Legator et.al 2001. Aukning á kvörtunum vegna; skjálfta, jafnvægistruflana, höfuðverkjar, svefntruflana þreytu, svima o.fl.

Mælingar á blóð sýna aukna tíðni blóðleysis.

Fáar rannsóknir og ósamhljóða:
Ekki sannað en ýmsar vísbendingar.

Áhrif á tæringu

- Hraðar tæringu á málmum sérstaklega silfri og kopar.
- Rafeindatæki
- Málmhlutar mannvirkja
- Háspennulínur

UMHVERFISSTOFNUN

Áhrif á gróður

Vaxtarhvetjandi á bilinu 30-100 ppb

Hægir á vexti plantna við 300 ppb

Sumar plöntur drepast við 3000 ppb
(Thompson and Kats 1978)

Hattsveppur við Hellsheiðarvirkjun.
Dekkri hliðin snýr að virkjuninni.

Mynd:Erling Ólafsson NÍ

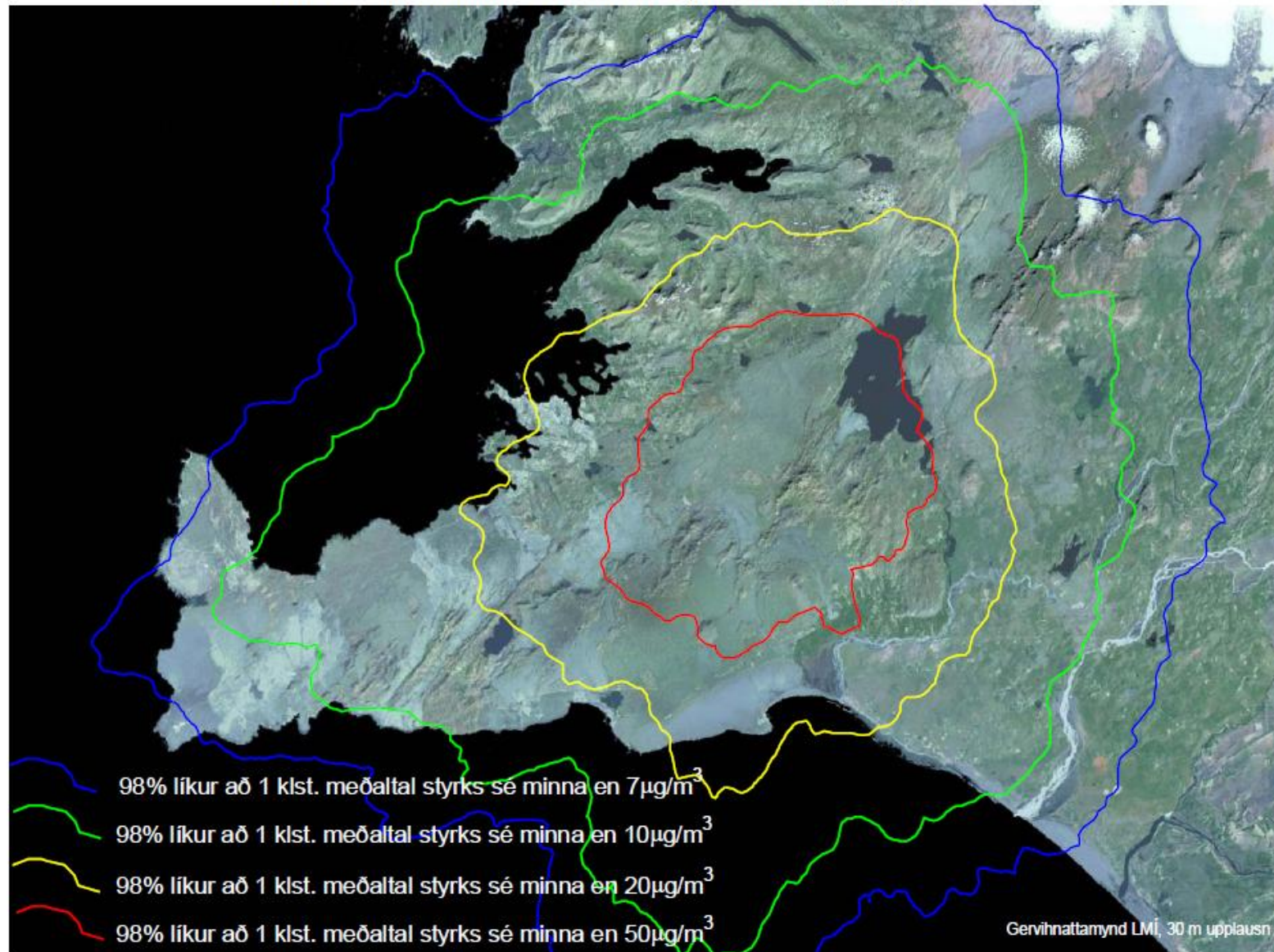

UMHVERFISSTOFNUN

Dreifing brennisteinsvetnis frá Hellisheiði

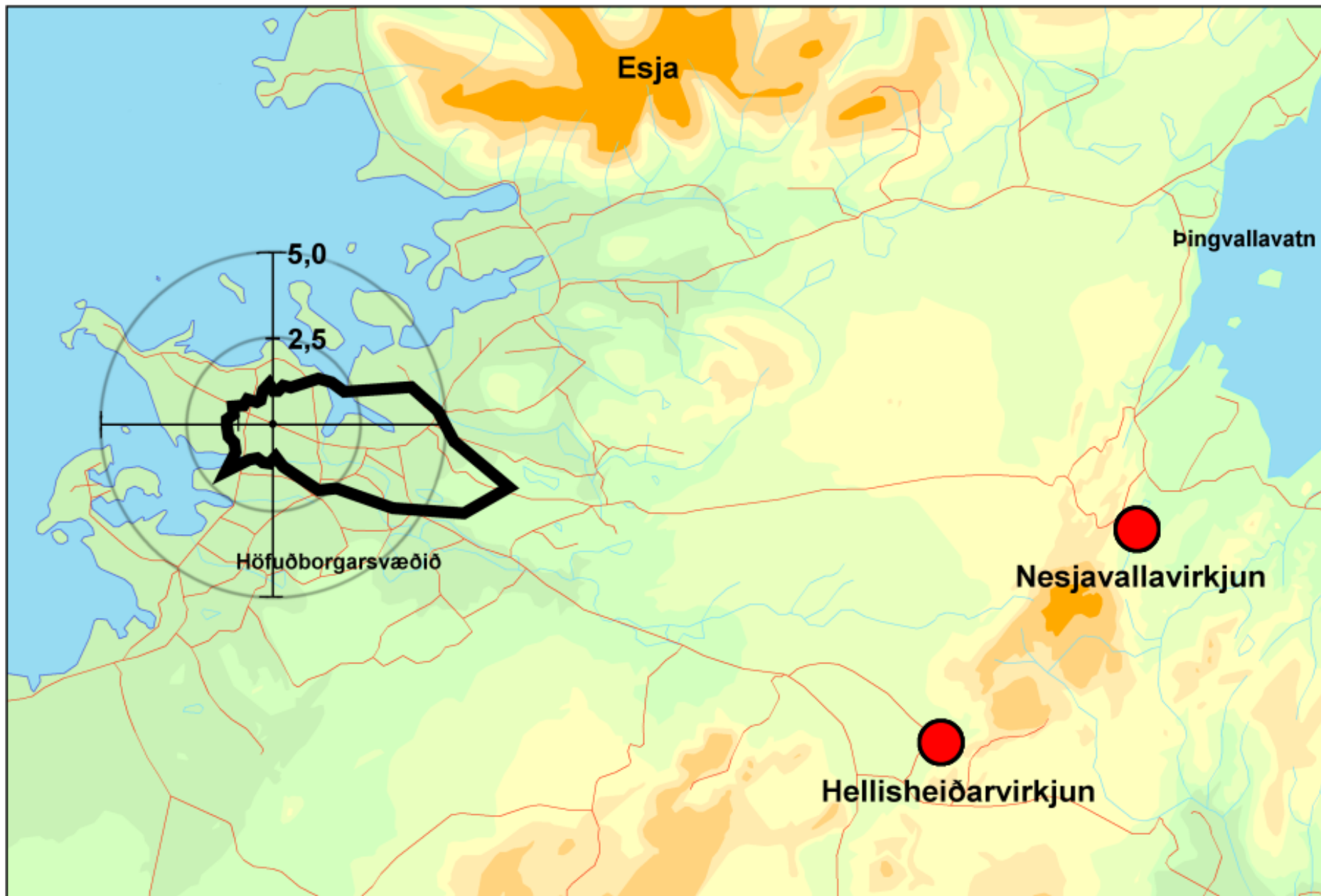
Dreifing brennisteinsvetnis frá Nesjavöllum og Hellisheiði
98% líkur á að klukkustundarmeðaltal styrks sé undir gefnu gildi

0 10 20 30 40 50

Meðaltal brennisteinsvetnis ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) í mismunandi vindáttum árið 2006

Mæligögn frá mars til desember 2006. Miðja vindrósarinnar er á Grensásvegi í Reykjavík.

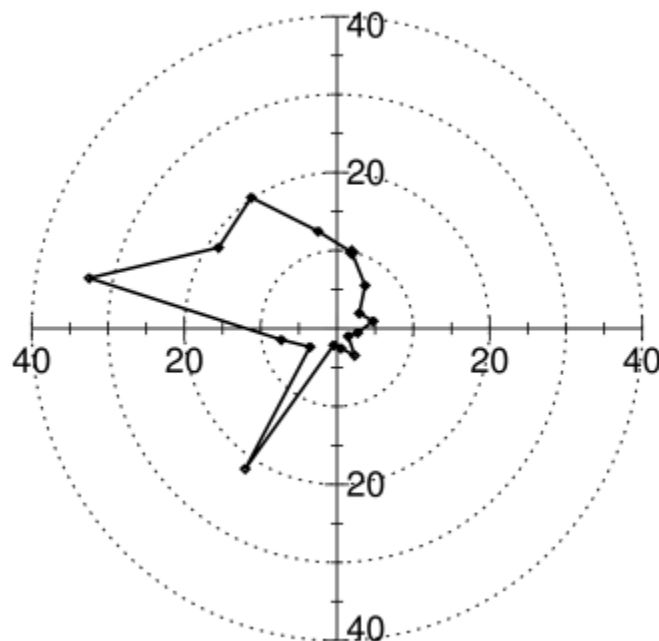

Mælingar á H_2S í Hveragerði
Rauður depill sýnir staðsetningu mælis.

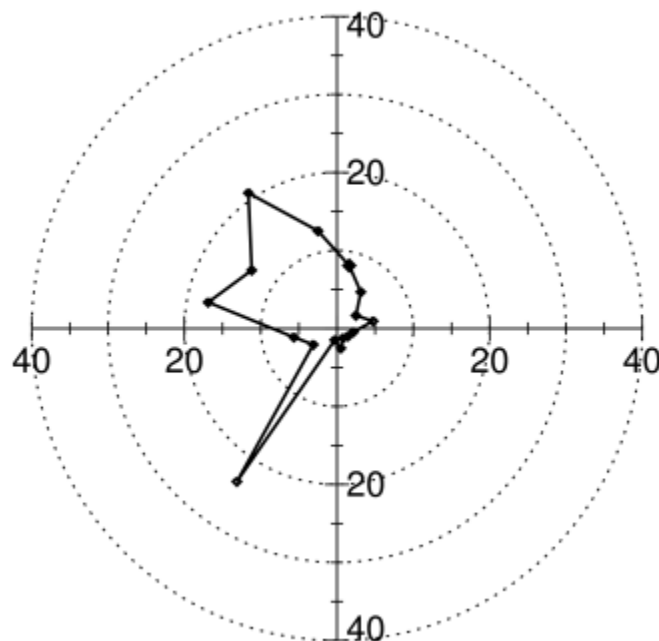
H₂S, Hveragerði. 27.feb-24.mars 2009
30.mín meðaltal og vindátt, vindhraði > 0 m/s

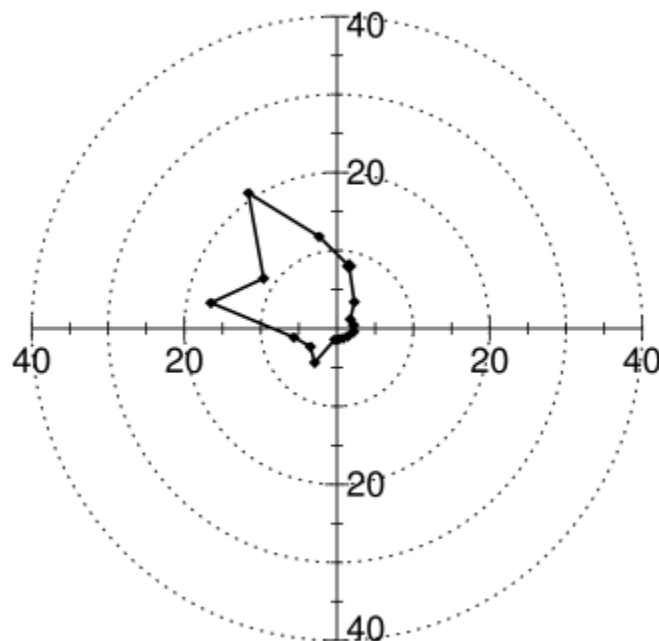

H₂S, Hveragerði. 27.feb-24.mars 2009
30.mín meðaltal og vindátt, vindhraði > 1 m/s

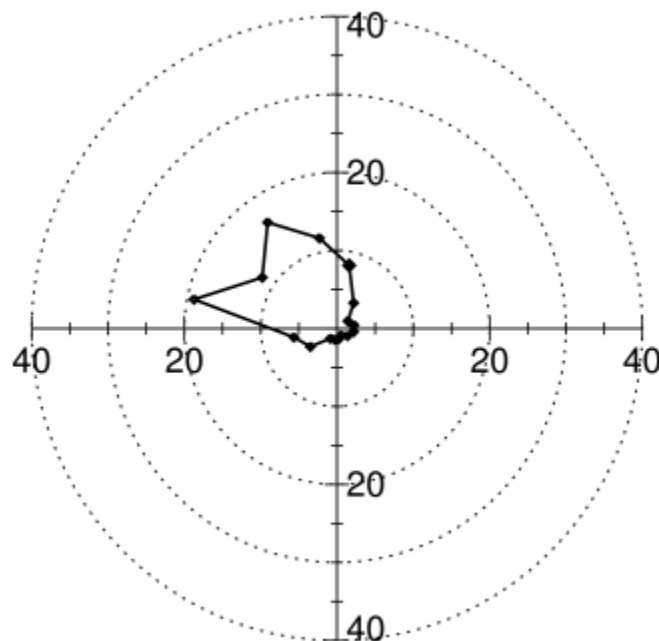

H₂S, Hveragerði. 27.feb-24.mars 2009
30.mín meðaltal og vindátt, vindhraði > 2 m/s

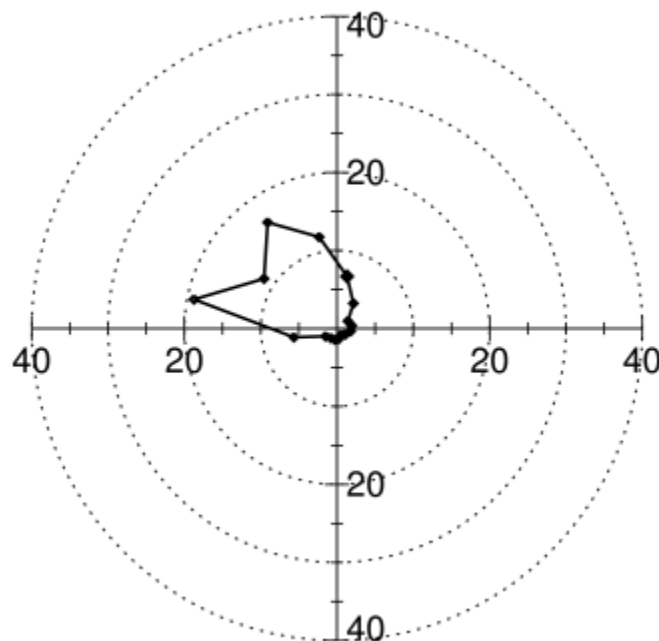

H₂S, Hveragerði. 27.feb-24.mars 2009
30.mín meðaltal og vindátt, vindhraði > 3 m/s

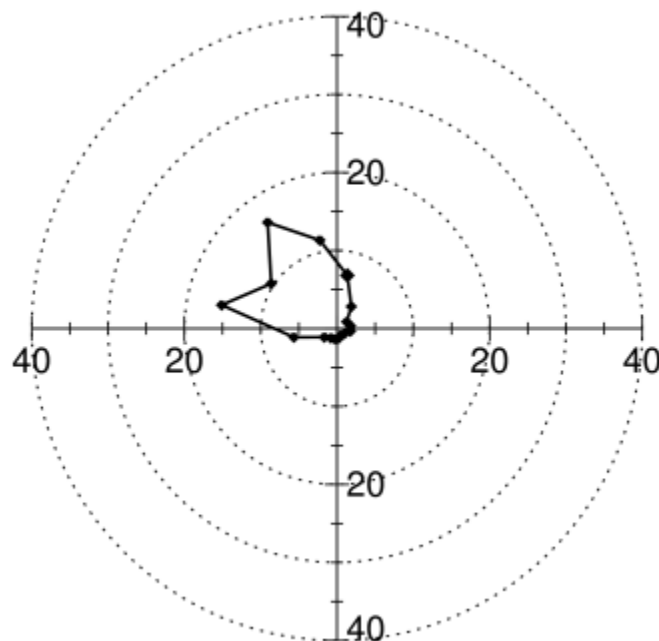

H₂S, Hveragerði. 27.feb-24.mars 2009
30.mín meðaltal og vindátt, vindhraði > 4 m/s

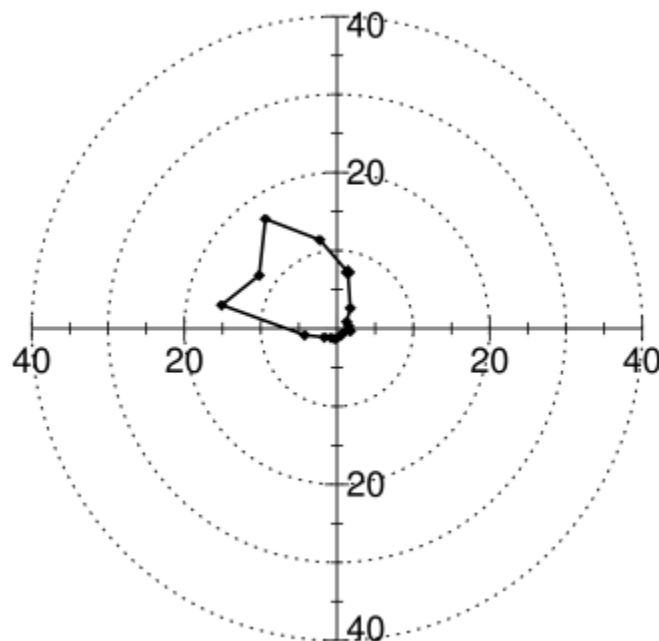

H₂S, Hveragerði. 27.feb-24.mars 2009
30.mín meðaltal og vindátt, vindhraði > 5 m/s

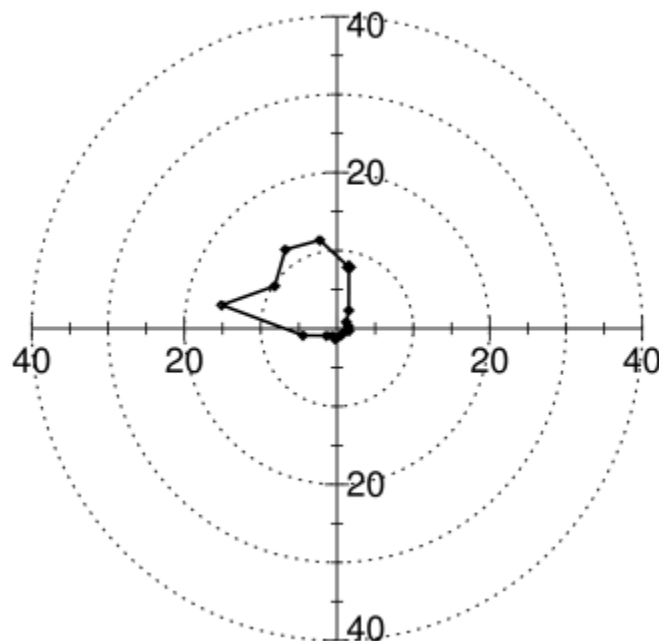

H₂S, Hveragerði. 27.feb-24.mars 2009
30.mín meðaltal og vindátt, vindhraði > 6 m/s

H₂S, Hveragerði. 27.feb-24.mars 2009
30.mín meðaltal og vindátt, vindhraði > 7 m/s

Alþjóðasamningar um loftmengun:

1983. Samningur um loftmengun sem berst langar leiðir milli landa (LRTAP). Ísland aðili.

1985. Helsinki bókunin um brennistein 1985. Ísland ekki aðili

1999. Gautaborgarbókunin. Draga úr SO₂, NO_x, VOC og NH₃. Aðildarlönd setja sér markmið 2010. Ísland ekki aðili.

2001. Evrópusambandið tekur í raun Gautaborgarbókunina inn í sitt regluverk. Þaktilskipun (Directive 2001/81)

Ísland hefur ekki innleitt þessa tilskipun. Vaxandi þrýstingur frá EB að innleiða.

Gautaborgarbókunin

Tekur á losun allra brennisteinssambanda.

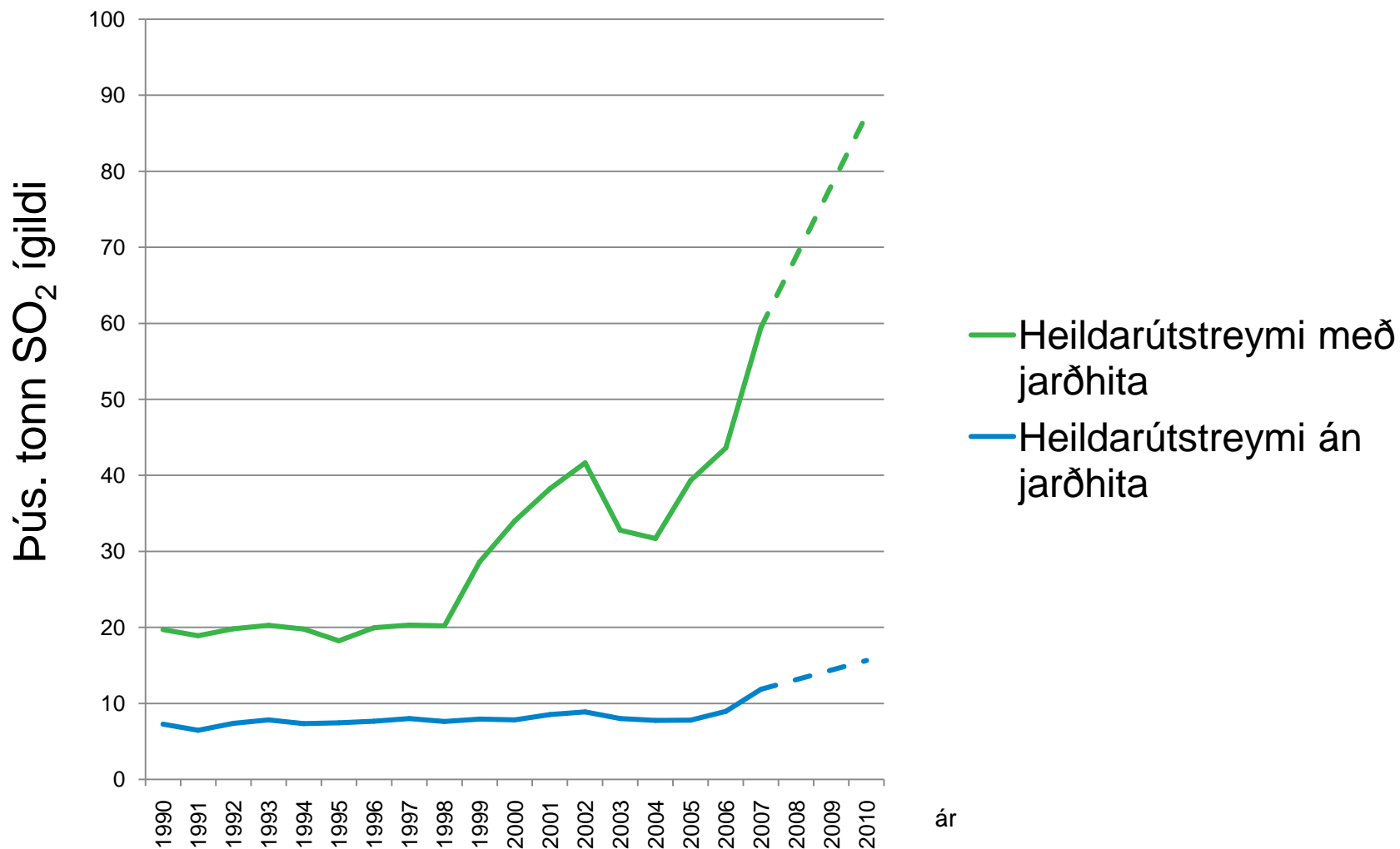
“"Sulphur" means all sulphur compounds, expressed as sulphur dioxide (SO₂);”

Svipaðar reglur gilda í alþjóðlegu losunarbókhalda mengandi efna sem Ísland skilar gögnum til þ.e. losun allra brennisteinssambanda þar með talið H₂S er talin fram sem SO₂ ígildi.

Losun brennisteinssambanda á Íslandi í SO₂ ígildum. Spá til 2010

UMHVERFISSTOFNUN

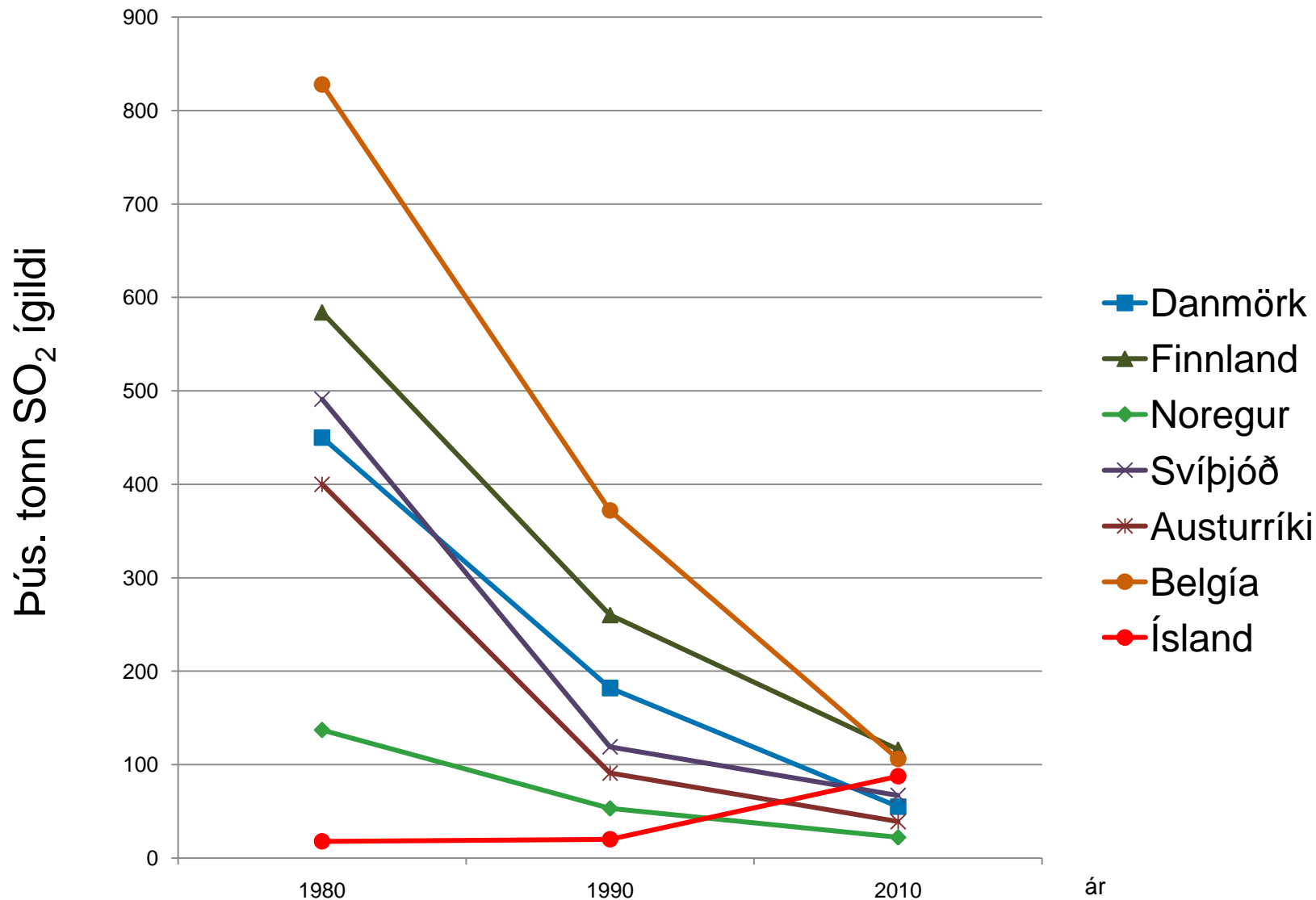

ár

Losun brennisteinssambanda í SO₂ ígildum. Spá fyrir 2010

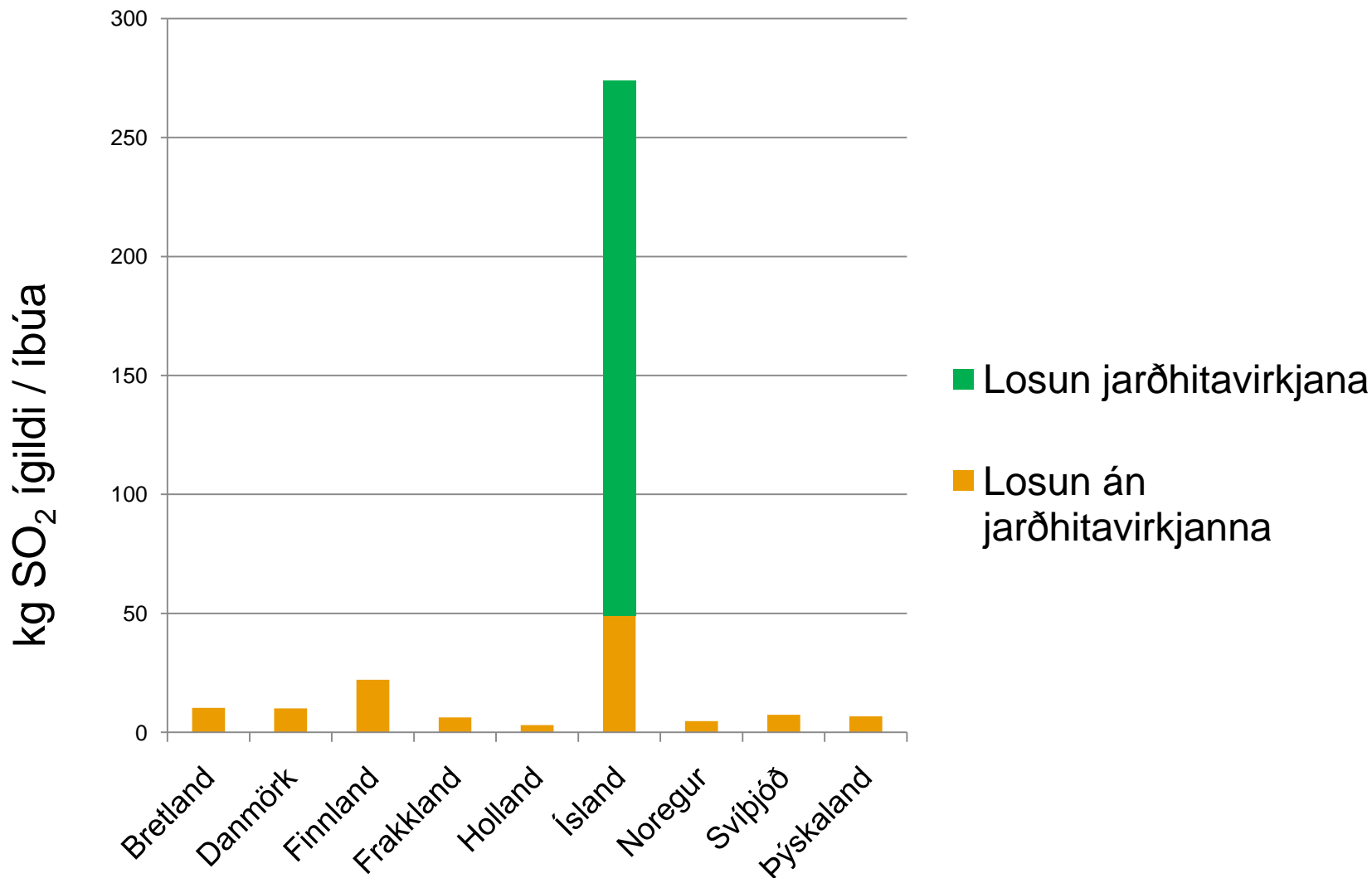
UMHVERFISSTOFNUN

Losun brennisteinssambanda á íbúa í SO₂ ígildum. Spá fyrir 2010

UMHVERFISSTOFNUN

Takk fyrir áheyrnina

Gufubólstrar frá Hellisheiðarvirkjun.

99,5% vatnsgufa

0,05% brennisteinsvetni

0,45% önnur jarðhitagös

